

DOŽIVLJAJ O DOJENJU U JAVNOSTI KOD DOJILJA NA PODRUČJU MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

Cerovčec, Heda

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Health Studies / Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:267208>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Health Studies - FHSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
PRIMALJSTVO

Heda Cerovčec

DOŽIVLJAJ O DOJENJU U JAVNOSTI KOD DOJILJA NA PODRUČJU MEĐIMURSKE
ŽUPANIJE: rad s istraživanjem

Završni rad

Rijeka, 2023.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HEALTH STUDIES
UNDERGRADUATE PROFESSIONAL STUDY OF
MIDWIFERY

Heda Cerovčec

EXPERIENCE OF BREASTFEEDING IN THE PUBLIC BY BREASTFEEDING
MOTHERS IN THE AREA OF MEĐIMURJE COUNTY: research

Bachelor thesis

Rijeka, 2023.

Mentor rada: Magdalena Kurbanović, univ. bacc. obs., mag. med. techn., IBCLC

Komentor rada: Ivana Tutić Grokša, mag. act. soc.

Završni/diplomski rad obranjen je dana _____ na Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci,

pred povjerenstvom u sastavu:

1. dr. sc. Deana Švaljug, mag. rehab. educ.

2. Helena Štrucelj, dipl. psih. - prof.

3. Magdalena Kurbanović, univ. bacc. obs., mag. med. techn., IBCLC

Izvešće o provedenoj provjeri izvornosti studentskog rada

Opći podatci o studentu:

Sastavnica	Fakultet zdravstvenih studija Sveučilište u Rijeci
Studij	Preddiplomski stručni studij Primaljstvo
Vrsta studentskog rada	Završni rad
Ime i prezime studenta	Heda Cerovečec
JMBAG	0351009619

Podatci o radu studenta:

Naslov rada	Doživljaj o dojenju u javnosti kod dojilja na području Međimurske županije: rad s istraživanjem
Ime i prezime mentora	Magdalena Kurbanović
Datum predaje rada	17.02.2023.
Identifikacijski br. podneska	2018864090
Datum provjere rada	20.02.2023.
Ime datoteke	Cerovecec Heda_Zavrсни rad.docx
Veličina datoteke	160.84K
Broj znakova	59442
Broj riječi	10297
Broj stranica	40

Podudarnost studentskog rada:

Podudarnost (%)	6%
-----------------	----

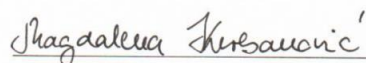
Izjava mentora o izvornosti studentskog rada

Mišljenje mentora	Rad zadovoljava uvjete izvornosti
Datum izdavanja mišljenja	
Rad zadovoljava uvjete izvornosti	☒ DA
Rad ne zadovoljava uvjete izvornosti	☐
Obrazloženje mentora (po potrebi dodati zasebno)	

Datum

20.02.2023.

Potpis mentora

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD	1
1.1. <i>Dojenje</i>	1
1.2. <i>Prednosti dojenja</i>	1
1.2.1. <i>Prednosti dojenja za dijete</i>	1
1.2.2. <i>Prednosti dojenja za majku</i>	2
1.2.3. <i>Prednosti dojenja za društvo</i>	2
2. CILJEVI I HIPOTEZE	9
3. ISPITANICI (MATERIJALI) I METODE	10
3.1. <i>Ispitanici</i>	10
3.2. <i>Postupak i instrumenti</i>	10
3.3. <i>Statistička obrada podataka</i>	12
3.4. <i>Etički aspekti istraživanja</i>	13
4. REZULTATI	14
4.1. <i>Sociodemografski podaci</i>	14
4.2. <i>Rezultati istraživanja</i>	15
4.2.1. <i>Doživljaj dojenja u javnosti dojlja na području Međimurske županije</i>	15
4.2.2. <i>Vlastita iskustva dojenja u javnosti dojlja na području Međimurske županije</i>	18
6. RASPRAVA	22
7. ZAKLJUČAK	25
LITERATURA	26
PRIVITCI	29

SAŽETAK

Dojenje u javnosti i dalje je stigmatizirano u našem društvu. Brojni su razlozi zbog kojih žene nisu sklone dojiti u javnosti. Tu se može ubrojiti i nedostatak podrške dojenju u javnosti. U Hrvatskoj postoje istraživanja o dojenju u javnosti, no manjak je kvalitativnih istraživanja.

Glavni cilj ovog istraživanja bio je istražiti kako dojilje percipiraju dojenje u javnosti na području Međimurske županije. Istraživanje je kvalitativno te su podaci prikupljeni metodom polustrukturiranog intervjua. Sudjelovalo je 10 sudionica, dojilja iz Međimurske županije. Prikupljeni podaci analizirani su pomoću tematske analize.

Kao odgovor na prvo istraživačko pitanje o tome kako sudionice opisuju dojenje u javnosti dobivene su teme: osobna percepcija dojenja, osobna percepcija dojenja u javnosti i percepcija drugih o dojenju u javnosti. Rezultati pokazuju da sudionice dojenje percipiraju kao zadovoljavanje djetetovih potreba, a dojenje u javnosti podržavaju i smatraju ga normalnim. Ipak, neke sudionice opisuju dojenje u javnosti neugodnim. Navode i dvojaku percepciju dojenja u javnosti od strane društva.

Vlastiti načini ostvarenja dojenja u javnosti, vlastita pozitivna i negativna iskustva, reakcije partnera i obitelji na dojenje u javnosti i prijedlozi za poboljšanje teme su koje su odgovori na drugo istraživačko pitanje o tome kakva su iskustva sudionica vezana za dojenje u javnosti. Rezultati pokazuju da sudionice većinom doje samo pred osobama ženskog roda i pred bližim članovima obitelji. Sudionice navode da imaju više pozitivnih iskustva dojenja u javnosti nego negativnih. Partner i obitelj su izvori podrške prilikom dojenja u javnosti. Neki od prijedloga za poboljšanje su povećanje broja mjesta za dojenje u javnosti, edukacija okoline o dojenju te omogućavanje dojenja na svim javnim mjestima.

Istraživanje je pružilo uvid u stavove i iskustva dojilja na području Međimurske županije o dojenju u javnosti. Dojenje u javnosti trebalo bi se normalizirati u široj javnosti te bi bilo potrebno dojiljama pružiti podršku prilikom dojenja u javnosti.

Ključne riječi: dojenje, doživljaj, društvena podrška, kvalitativno istraživanje, mišljenje javnosti, trendovi u dojenju

SUMMARY

Public breastfeeding is still stigmatized in our society. There are many reasons why women hesitate to breastfeed in public. One of them is the lack of public support for breastfeeding. Although there are studies on breastfeeding in public in Croatia, there is a lack of qualitative research.

The main objective of this research was to investigate how breastfeeding women perceive breastfeeding in public in Medimurje County. It is a qualitative research where the data was collected through a semi-structured interview. 10 participants took part. The participants are nursing mothers from Medjimurje County. The collected data were analyzed using thematic analysis.

In response to the first research question, the following themes were identified: personal perception of breastfeeding, personal perception of breastfeeding in public, and perception of breastfeeding in public by others. Results indicate that participants perceive breastfeeding as meeting the needs of the child, while breastfeeding in public is supported and considered normal. However, some participants describe breastfeeding in public as uncomfortable. They also point to a dual perception of breastfeeding in public.

Own ways of achieving breastfeeding in public, own positive and negative experiences, partners' and family's reactions to breastfeeding in public, and suggestions for improvement are themes that emerged from the second research question. The results show that participants mostly breastfeed only in the presence of women and close family members. Participants indicate that they have had more positive than negative experiences with breastfeeding in public. The partner and family are sources of support for breastfeeding in public. Suggestions for improvement include increasing the number of breastfeeding places in public, educating the public about breastfeeding, and enabling breastfeeding in all public places.

The research provided insight into the attitudes and experiences of breastfeeding women in the Medimurje County regarding breastfeeding in public. Breastfeeding in public should be normalized among the general public and breastfeeding women should be supported in public.

Keywords: breastfeeding, breastfeeding trends, experience, public opinion, qualitative research, social support

1. UVOD

1.1. Dojenje

Dojenje je prirodan način hranjenja novorođenčeta (1). Novorođenčetu su dojenjem osigurane sve neophodne hranjive tvari za normalan rast i razvoj. Razdoblje dojenja je najbitnije razdoblje za stvaranje emocionalne i fizičke veze između majke i djeteta (2). Nakon poroda ostvaruje se prvi kontakt djeteta i majke koji nazivamo kontakt „koža na kožu“ i pritom se stvara emocionalna povezanost koja se upotpunjuje dojenjem (3). Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) preporučuje isključivo dojenje prvih šest mjeseci života uz nastavak dojenja uz uvođenje druge hrane do druge godine djetetovog života ili dulje (2). Priprema dojke za dojenje počinje već u trudnoći, no tek nakon poroda dojke počinju proizvoditi veće količine mlijeka. Sastav majčinog mlijeka nije uvijek isti, odnosno mijenja se ovisno o dužini dojenja te zdravstvenom stanju djeteta, majčinoj prehrani, majčinom zdravstvenom stanju, trajanju samog podoja te o učestalosti dojenja. Neposredno nakon porođaja i prvih nekoliko dana novorođenčetu je dostupan kolostrum. Kolostrum je bitan, kako zbog svoje zaštitne, tako i zbog svoje hranjive funkcije. Sadrži optimalan omjer proteina, ugljikohidrata i masti koji zadovoljavaju djetetove nutritivne potrebe te također sadrži velike količine imunoglobulina koji imaju zaštitnu funkciju kod djeteta (3,4).

1.2. Prednosti dojenja

Djeca koja su dojena doživljavaju brojne prednosti dojenja koje mogu pozitivno djelovati na njihovo zdravlje tijekom života. Osim za dijete, dojenje pruža dobrobiti i za zdravlje majke te ima financijske i ekološke prednosti (5). Stoga bi zdravstveni djelatnici u zdravstvenim ustanovama trebali poticati i podržavati sam početak dojenja, a nakon toga i održavanje isključivog dojenja prema „Deset koraka do uspješnog dojenja“ koje je odobrila SZO (6).

1.2.1. Prednosti dojenja za dijete

Imunološki aktivni sastojci u majčinom mlijeku jačaju imunološki sustav kod djeteta i potiču zdrave mikroorganizme koji se nalaze u crijevima. Dojenjem se tako omogućava zaštita djeteta od brojnih infekcija (7). Broj hospitalizacija uzrokovanih respiratornim bolestima je manji kod dojene djece nego kod one koja nisu dojena. Također su rjeđe i probavne bolesti, u

koje se ubraja gastroenteritis te su simptomi blaži ako dijete oboli (8). Dojenje pridonosi i razvoju mozga te dojena djeca postižu bolje rezultate na testovima inteligencije (8,9).

Što se tiče alergija, isključivo dojenje prvih 3 do 6 mjeseci djetetovog života može rezultirati manjom incidencijom astme, atopijskog dermatitisa i ekcema. Dojenje pruža prednosti ne samo za donošenu djecu, već i za nedonoščad i novorođenčad niske porođajne težine. Kod njih dojenje smanjuje rizik za nastanak nekrotizirajućeg enterokolitisa i sepse. Dojenjem se kod nedonoščadi smanjuje dugotrajni zastoj u rastu i neurorazvojne smetnje (8). Smanjuje se i pojava sindroma iznenadne dojenačke smrti, pretilosti i hipertenzije (10).

1.2.2. Prednosti dojenja za majku

Prednosti dojenja za majku uključuju smanjeno krvarenje nakon poroda i bržu involuciju maternice u odnosu na majke koje ne doje (8). Tijekom dojenja kod majke se smanjuje mogućnost druge trudnoće što se naziva laktacijskom amenorejom. Majke koje doje brže gube tjelesnu masu koja se povećava tijekom trudnoće i samim time smanjuju rizik za nastanak pretilosti. Dojenjem se smanjuje rizik za nastanak postpartalne depresije kao i rizik od nastanka raka dojke, jajnika te endometrija. Također se smanjuje mogućnost od nastanka srčanih bolesti i hipertenzije (11).

1.2.3. Prednosti dojenja za društvo

Osim zdravstvenih prednosti za majku i dojenčad, dojenje ima brojne prednosti i za društvo. Prednosti uključuju potencijal za smanjenje godišnjih troškova zdravstvenog sustava, smanjenje broja izostanaka roditelja s posla, smanjenje onečišćenja okoliša kao posljedice uporabe limenki i bočica adaptiranog mlijeka te smanjenje energetske potrošnje za proizvodnju i transport proizvoda za umjetnu prehranu (9,12).

1.3. Dojenje u javnosti

U razdoblju dojenja, majke će se vjerojatno naći u situacijama u kojima će morati ili željeti doći svoje dijete na javnom mjestu, u zatvorenom ili otvorenom prostoru (13). Odluke o hranjenju novorođenčeta kontinuirano se donose unutar kulturnog i društvenog kruga žene. Unatoč tome što dojenje predstavlja najzdraviju i najbolju opciju, kako za novorođenče, tako i

za majku te unatoč brojnim kampanjama različitih organizacija za promicanje dojenja, dojenje u javnosti i dalje je kontroverzno pitanje. Dojenje u javnosti i dalje je stigmatizirano u našem društvu, a žene se u ovom području suočavaju s brojnim izazovima (14). Svaki dan žene se susreću s brojnim komentarima o tome kako bi se trebale pokriti ili o tome da ne smiju dojiti na javnim mjestima (15).

Dojenje u javnosti često je neprihvaćeno u društvu jer se grudi smatraju jednim od važnih seksualnih atributa žene. U modnim trendovima i medijima velik je naglasak na ženskim grudima, no kada se pojavi pitanje o dojenju u javnosti, tada dolazi do sukoba između doživljaja žene kao seksualnog bića i kao majke. Žene koje doje u javnosti mogu biti osuđene na seksualni nemoral. Osuđivanje i nelagoda drugih tijekom dojenja prenosi se na žene koje doje pa one osjećaju strah i anksioznost, posramljenost te zastrašivanje u vezi dojenja u javnosti (16).

Brojni su razlozi radi kojih žene prestaju dojiti. Tu se mogu ubrojiti nedostatak podrške dojenju, posebice pritisak povratka na posao te zabrinutost oko odabira mjesta dojenja u javnosti. Općenito postoji deklaratorna podrška dojenju, no kada se javno aktualizira tema dojenja i postave pitanja praktične prirode, većina ljudi ne pruža previše podrške, što može znatno utjecati na samopouzdanje majki koje doje. Prilikom rasprave o dojenju u javnosti naglasak se stavlja na ženu koja doji, a ne na dijete koje se tako hrani te se sugerira da žene to rade radi vlastite dobrobiti, a ne radi biološki normalnog odgovora na potrebe djeteta. Javnost smatra dojenje u javnosti kontroverznim zbog usađene percepcije grudi kao seksualnog simbola što različiti mediji poput časopisa, filmova i reklama potvrđuju. Drugim riječima, grudi se ne doživljavaju kao izvor hrane djece pa se žene koje doje u javnosti prikazuju kao ekshibicionistice željne pažnje (17).

Današnje serije i filmovi dojenje prikazuju kroz prizmu humora ili šokantne situacije. Često prikazuju žene koje su imale poteškoće s dojenjem i počele su koristiti adaptirano mlijeko. Zbog navedenog većina žena se skriva dok doji u javnosti, a one koje se slučajno nađu u „centru“ pažnje, osjećaju se posramljeno, izrugivano i vrlo često ih se moli da se pokriju ili premjeste.

No, unatoč protivljenju javnosti i medija dojenju u javnosti, brojne žene osjećaju samopouzdanje vezano za dojenje u javnosti te su sklone pružiti podršku drugim ženama. Ostale žene, koje se ne osjećaju sigurnima dojiti u javnosti, koriste društvene mreže kako bi iznijele svoja mišljenja i iskustva. Sve veći broj javnih osoba izražava svoju podršku dojenju u javnosti objavljivanjem vlastitih fotografija na kojima doje. Uz to se provode različite akcije kojima je u cilju normalizacija dojenja u javnosti poput organiziranog dojenja na javnom mjestu te

postavljanja plakata (Slika 1. i 2.) (17,18). Unatoč tome što takva vrsta aktivizma doprinosi mijenjanju percepcije javnosti i dalje je dojenje u javnosti vrlo polarizirajuća tema (17).

Slika 1. Primjer promotivne akcije s ciljem normaliziranja dojenja u javnosti.
Izvor: Grad Zagreb. Imate pravo dojiti svoje dijete. Bilo kada. Bilo gdje. U Zagrebu, dojenje je zakon! [Internet]. Zagreb: Grad Zagreb; 2020. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/imate-pravo-dojiti-svoje-dijete-bilo-kada-bilo-gdj/161792>

Slika 2. Primjer promotivne akcije s ciljem normaliziranja dojenja u javnosti.

Izvor: Grad Zagreb. Imate pravo dojiti svoje dijete. Bilo kada. Bilo gdje. U Zagrebu, dojenje je zakon! [Internet]. Zagreb: Grad Zagreb; 2020. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/imate-pravo-dojiti-svoje-dijete-bilo-kada-bilo-gdj/161792>

1.3.1. Istraživanja o percepciji dojenja u javnosti

U kvantitativnom istraživanju iz 2015. godine koje je provedeno u Kaliforniji te je u njemu sudjelovalo 138 majki, istraživala se tema dojenja u javnosti. Rezultati tog istraživanja pokazuju da je ženama ugodno dojiti u javnosti, no i da nekada izbjegavaju dojenje u javnosti jer osjećaju neugodu kada su razotkrivene i ne žele da drugi osjećaju nelagodu kada ih vide da doje (19).

U kvalitativnom istraživanju, iz 2018. godine koje je provedeno u New Yorku, istraživala se tema dojenja u javnosti. U tom istraživanju sudjelovalo je 26 trudnica koje su planirale dojiti nakon porođaja. Pokazalo se da te žene pretpostavljaju da će im biti neugodno prilikom dojenja pokraj drugih ljudi, pa čak i u slučaju da doje u svojem domu. Stoga su mnoge žene razvile strategije kako biti diskretnije i smanjiti izloženost dojki pogledima (20).

Iskustva majki u Hrvatskoj o dojenju u javnosti nisu dovoljno istražena. Istraživanja su u većoj mjeri bila usmjerena na stavove partnera i javnosti o dojenju u javnosti.

U anketnom istraživanju iz 2019. godine sudjelovalo je 1067 sudionika oba spola različite životne dobi, a istraživana je tema percepcije opće populacije u Međimurju o dojenju u javnosti. Pokazalo se da osobe muškog i ženskog spola podjednako podržavaju dojenje i da osjećaju ugodu kada vide da žene doje (21).

I u istraživanju iz 2022. godine u kojem je sudjelovalo 4217 sudionika, bila je korištena metoda ankete, ali na uzorku opće populacije s područja cijele Hrvatske. Istraživali su se stavovi o dojenju u javnosti. Ovo istraživanje pokazalo je da većina populacije podržava dojenje u javnosti. Naime, dojenje na terasi ugostiteljskih objekata ili u prostoru trgovačkog centra smatraju primjerenim kao i to da ženu ne bi trebalo ometati prilikom dojenja u javnosti. No, istraživanje je ujedno pokazalo da žene doživljavaju neugodne komentare od strane starijih žena, ali i od strane obitelji i njima bliskih osoba (22).

U još jednom anketnom istraživanju iz 2018. godine bilo je uključeno 1343 majki s područja Hrvatske, a istraživana je tema percepcije majki o dojenju u javnosti. Istraživanjem je utvrđeno da su majke oduševljene idejom postojanja klupica za dojenje te smatraju da ih treba postojati što više. Također se pokazalo da su partneri podrška kod dojenja u javnosti, što ženama daje osjećaj sigurnosti prilikom donošenja odluke o dojenju u javnosti, no dio sudionica ipak navodi da nemaju potporu supružnika (23).

U istraživanju iz 2022. godine, a u kojem je sudjelovalo 200 ispitanika muškog i ženskog spola, istraživala se tema stavova stanovnika Zadarske županije o dojenju u javnosti. Istraživanje je pokazalo da žene imaju pozitivniji stav o dojenju u javnosti od muškaraca. To

istraživanje pokazalo je da bi dojlje voljele imati klupice za dojenje. Stavovi ispitanika nisu se razlikovali prema dobnoj skupini kojoj pripadaju te su svi podržavali dojenje u javnosti (24).

Nakon prikaza istraživanja usmjerenih ili na opću populaciju ili na dojlje i njihove članove obitelji, zanimljivo je vidjeti rezultate istraživanja u kojem je fokus bio na studentima sestrinstva. Na uzorku od 112 studenata sestrinstva Veleučilišta u Bjelovaru iz 2021. godine istraživane su namjere, stavovi i znanje studenata o dojenju. Istraživanje je pokazalo da je znanje studenata nedostatno te da im se stavovi i namjere u vidu dojenja i podrške prilikom dojenja razlikuju od smjernica Fonda Ujedinjenih naroda za djecu (UNICEF) vezanim uz dojenje. Studenti su izrazili negativan stav o dojenju nakon navršene dvije godine i dojenju na radnome mjestu. No najviše zabrinjava da se čak trećina studenata sestrinstva ne slaže se s time da bi trebalo zakonski spriječiti ometanje majke koja doji na javnom mjestu (25).

1.4. Dojenje u Međimurskoj županiji

Međimurska županija područje je na krajnjem sjeveru Hrvatske omeđeno rijekama Murom i Dravom koje ima 105 863 stanovnika. Međimurje se danas naziva „vratima Hrvatske“ u srednju i istočnu Europu te ima razvijeno obrtništvo i malo poduzetništvo (26).

Međimurska županija se može pohvaliti najmanjim minusom u prirodnom prirastu stanovništva te najvećim padom prirodnog prirasta u odnosu na godinu prije od svih županija u Republici Hrvatskoj za 2021. godinu. Također se ističe najvećom stopom nataliteta od 10,66 rođenih na tisuću stanovnika (27).

Međimurska je županija kao primjer dobre prakse kroz nacionalni tjedan dojenja istaknula krucijalnu važnost dojenja za razvoj imunološkog sustava djeteta. Osim što su sudionice akcije ukazale na važnost dojenja kako za majku, tako i za dijete naglasak su stavile na cijelu društvenu zajednicu. Naime cilj akcije bio je i utjecati na poslodavce na način da ih se potakne da osiguraju fleksibilno radno vrijeme za majke koje se vraćaju s rodiljnog dopusta te siguran kutak za dojenje na poslu. Također se kroz nacionalni tjedan dojenja u Međimurskoj županiji protezala tema dojenja u javnosti (28).

No, patronažne sestre ističu kako je dojenje u javnosti i dalje tabu tema u Međimurskoj županiji te ukazuju na to da bi se ta tema trebala normalizirati i da svaka majka dojenjem u javnosti ukazuje svojim primjerom na to koliko je dojenje u javnosti bitno (29). Osim toga, u Međimurskoj županiji postoji tradicija grupa za potporu dojenja. Prve grupe za potporu dojenja u Republici Hrvatskoj osnovane su 1998. godine u Međimurskoj županiji, a danas Međimurska županija broji 10 grupa za potporu (30).

1.5. Odabir teme i metodologije

Prijašnjim istraživanjima o dojenju u javnosti u Hrvatskoj ispitivala se percepcija javnosti, partnera te majki s područja cijele Hrvatske. No, u dosadašnjim istraživanjima u fokusu nisu bile dojilje s područja Međimurske županije. Budući da izostaju prethodna saznanja o toj populaciji na području Međimurske županije, potrebno je saznati više o njihovim mišljenjima i iskustvima, pa je zato prikladan kvalitativni pristup u istraživanju.

Za ovo istraživanje odabrana je kvalitativna metodologija koja se bavi detaljnijim proučavanjem obilježja fenomena (31).

Dojenje u javnosti kompleksan je fenomen, a odluka dojilja o dojenju u javnosti odraz je društvenih faktora, stoga je odabran pristup kojim se može postići dubina i razumijevanje obrasca ponašanja te usmjeriti fokus na iskustva i perspektivu pojedinca.

Ovo istraživanje prikazat će doživljaj dojilja o dojenju u javnosti te njihova vlastita iskustva s dojenjem u javnosti, kao i prepreke s kojima su se potencijalno susrele prilikom dojenja u javnosti.

2. CILJEVI I HIPOTEZE

S obzirom na to da se radi o kvalitativnom istraživanju koristit će se termin istraživačka pitanja umjesto termina hipoteze.

Budući da su dosadašnje spoznaje o percepciji dojenja u javnosti i o iskustvima dojenja u javnosti dojlja ograničene, pogotovo na populaciji dojlja u Međimurskoj županiji, cilj ovog istraživanja bio je istražiti kako dojlje percipiraju dojenje u javnosti na području Međimurske županije.

U skladu s ciljem istraživanja, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

Kako dojlje na području Međimurske županije opisuju dojenje u javnosti?

Kako dojlje na području Međimurske županije opisuju vlastita iskustva dojenja u javnosti?

3. ISPITANICI (MATERIJALI) I METODE

3.1. Ispitanici

S obzirom na to da se radi o kvalitativnom istraživanju koristit će se termin sudionici umjesto termina ispitanici.

Ciljana populacija ovog istraživanja bile su dojilje na području Međimurske županije. Budući da je cilj ovog istraživanja bio istražiti doživljaj dojilja na području Međimurske županije o dojenju u javnosti, kriteriji za uključivanje sudionica bili su dojenje djeteta u vrijeme provođenja istraživanja, punoljetnost te prebivalište na području Međimurske županije.

Uzorak je bio namjerni. Namjerni odabir sudionika u istraživanju usmjeren je prema pronalaženju najinformativnijih sudionika koji imaju iskustva s predmetom istraživanja (32).

Veličina uzorka određena je temeljem kriterija teorijskog zasićenja. Smatra se da je teorijsko zasićenje postignuto kada se prikupljanjem dodatnih podataka, odnosno provođenjem dodatnih intervjua sa sudionicima ne pojavljuju novi podaci ili informacije koji bi pridonosili novim spoznajama od značaja za istraživačka pitanja već se oni mogu svrstati u postojeće kategorije (33). U ovom istraživanju teorijsko zasićenje postiglo se nakon uključivanja 10 sudionica.

3.2. Postupak i instrumenti

S obzirom na odabranu ciljanu populaciju procijenjeno je kako je potrebno obratiti se udruzi ili obrtu usmjerenom savjetovanju žene koje doje, a kako bi se došlo do potencijalnih sudionica. Odabran je obrt za savjetovanje i poduku trudnica, roditelja i babinjača „Primalja Nina“, koji se nalazi u Prelogu, odnosno na području Međimurske županije. U rujnu 2022. godine tom obrtu upućena je zamolba za provođenje istraživanja i posredovanje pri uključivanju sudionica koje ispunjavaju kriterije uključivanja u istraživanje. Ovaj obrt odabran je radi velikog broja članova ciljane populacije koja pohađa tečaje za babinjače. Prvi kontakt ostvaren je preko telefonskog poziva radi upita može li se preko obrta doći do sudionica. Nakon potvrde kontakt osoba u obrtu informirana je da će putem elektroničke pošte zaprimiti zamolbu za provođenje istraživanja.

Sudionice su u istraživanje bili pozvane putem dopisa, koji im je proslijeđen od strane vlasnice obrta „Primalja Nina“, te su imale 7 dana da se odluče na sudjelovanje. U obavijesti

za sudjelovanje, koju je prosljedila vlasnica spomenutog obrta, bilo je navedeno tko je istraživačica, koja je svrha i cilj istraživanja, koja je uloga sudionica te su bili objašnjeni etički aspekti poput dobrovoljnosti sudjelovanja, povjerljivosti i drugih. Na kraju tog dokumenta bio je Informirani pristanak sudionika istraživanja, odnosno pismena suglasnost o sudjelovanju. Vlasnica obrta „Primalja Nina“ povratno je javila istraživačici na koji način kontaktirati sudionice koje su se odlučile za sudjelovanje, nakon što je od sudionica koje su pristale sudjelovati zatraženo dopuštenje za prosljeđivanje telefonskog broja istraživačici, a s ciljem daljnjeg dogovora o provođenju istraživanja.

Istraživačica je zatim kontaktirala sudionice te im još jednom usmeno objasnila svrhu, cilj i način provedbe istraživanja te etička načela sudjelovanja koja su uključivala dobrovoljnost, povjerljivost i mogućnost odustanka od istraživanja u bilo kojem trenutku. Prije početka prikupljanja podataka sudionice su bile zamoljene da potpišu Informirani pristanak koji im je prethodno dostavljen.

U istraživanju je sudjelovalo 10 sudionica. Istraživačica nije prethodno poznavala sudionice. Nakon kontakta istraživačice sa sudionicama dogovoreno je mjesto i vrijeme provođenja intervjua. Sa sudionicama se dogovor odvijao putem telefona ili društvene mreže Facebook. Sudionice su same izabrale vrijeme za intervju koje im je najprikladnije.

U ovom istraživanju koristila se metoda polustrukturiranog intervjua, u kojem istraživač mora održati ravnotežu između neformalnog razgovora i zadanog plana. U tom tipu intervjua postavljaju se unaprijed određena pitanja, no istraživač ima mogućnost postavljanja dodatnih pitanja kako bi dublje ušao u temu i stekao potpuniji uvid (34).

Za potrebe istraživanja izrađen je vodič za intervju s nekoliko tematskih cjelina (vidi Prilog 1.), pomoću kojih se nastojalo odgovoriti na postavljena istraživačka pitanja, kao i kratki upitnik o sociodemografskim obilježjima koje je uključivao sljedeće varijable: dob, veličina mjesta stanovanja po broju stanovnika, razina obrazovanja, radni status, bračno stanje i broj djece.

Intervjue je provela istraživačica, studentica treće godine preddiplomskog stručnog studija primaljstva radi istraživanja za potrebe izrade završnog rada. Istraživačica nije imala prethodnog iskustva provedbe intervjua, ali je pripremljena za provedbu te metode uz pomoć mentorice i komentorice. Istraživačica nije pripadnica ciljane populacije, što umanjuje njezinu moguću pristranost.

Intervjui su se odvijali u rujnu 2022. godine u periodu od dva tjedna. Svaka sudionica bila je individualno intervjuirana. Istraživanje se provodilo kod sudionica u kući ili na nekom

drugom mjestu koje im je bilo ugodnije, kao što su kafić ili park. Najkraći intervju je trajao 20 minuta, a najduži 1 sat. Prosječno trajanje intervju bilo je 47 minuta.

Prije intervju sudionice su ispunile upitnik o sociodemografskim obilježjima. Istraživačica je vodila terenske bilješke tijekom intervju. Usprkos tome što se nastojalo ometajuće faktore svesti na minimum, neki su bili prisutni. Primjer je buka iz druge prostorije zbog smirivanja djeteta te glazba i glasovi drugih osoba u slučaju kad je intervju proveden na javnom mjestu. Intervjui su audio snimani, a zatim i transkribirani. Transkribiranje podrazumijeva prijepis audio zapisa u tekst. Istraživačica je sama transkribirala, što olakšava početno upoznavanje s prikupljenim materijalom. Tijekom tog postupka anonimizirala je tekst, odnosno uklonila sve osobne podatke poput imena i adresa, iz kojih bi se mogao otkriti identitet sudionica.

3.3. Statistička obrada podataka

S obzirom na cilj istraživanja i postavljena istraživačka pitanja u ovom se istraživanju koristila tematska analiza. Tematska analiza je analiza glavnih tema pronađenih u kvalitativnim podacima. Manje je ovisna o teoriji te je jednostavna za početnike u kvalitativnoj metodologiji (35).

Istraživačica je sama analizirala podatke, uz naknadnu provjeru mentorice i komentorice. Istraživačica nije imala prethodnog iskustva u provedbi tematske analize, no pripremala se uz pomoć mentorice i komentorice te čitanjem relevantne literature i drugih istraživanja u kojima je korištena ta metoda analize.

Nakon transkribiranja audiozapisa intervju transkripti su detaljno pročitani i označeni su dijelovi teksta relevantni za cilj istraživanja i istraživačka pitanja. Jedinica analize bila je misao koja predstavlja odgovor na istraživačko pitanje. Nakon čitanja podataka uslijedilo je kodiranje, to jest svrstavanje podataka pod isti naziv (36). Kodovi su zatim bili grupirani temeljem zajedničkih koncepata kako bi se formirale primarne kategorije. Primarne kategorije su zatim bile povezane u sekundarne temeljem međusobnog odnosa. Nakon toga se pristupilo identifikaciji tema i njihovoj interpretaciji kako bi se opisali glavni zaključci. Radi vjerodostojnosti kodovi i teme su prikazani kroz ovaj rad tako da su potkrijepljeni citatima (dijelovima izjava) sudionica.

Sociodemografski podaci analizirani su pomoću deskriptivne statistike te prikazani u ovom završnom radu, što uključuje prikaz frekvencija i postotaka za nominalne varijable veličina mjesta stanovanja, razina obrazovanja, bračno stanje, radni status i broj djece te dob sudionica.

3.4. Etički aspekti istraživanja

U istraživanju provedenom za potrebe ovog završnog rada naglasak je bio na načelima poštivanja autonomije, dobrobiti i nenanošenja štete, važnima za kvalitativna istraživanja. Jedan od načina poštivanja načela autonomije, dobrobiti i ne nanošenja štete bio je pisani pristanak na sudjelovanje u istraživanju, koji podrazumijeva suglasnost pojedinca nakon što je upoznat s obilježjima istraživanja. Načelo dobrobiti i ne nanošenja štete podrazumijeva poštivanje interesa sudionika i zaštitu njegove privatnosti kroz anonimizaciju podataka.

Sve sudionice bile su upoznate sa svrhom, ciljem i provedbom istraživanja i drugim informacijama potrebnim za procjenu etičnosti istraživanja. Istraživačica je prilikom kontakta s obrtom „Primalja Nina“ upoznala vlasnicu s važnošću zaštite osobnih podataka sudionica te o načinu na koji će se istraživanje provesti, kao i o tome da sudionice nisu obavezne sudjelovati i da u bilo kojem trenutku mogu odustati od istraživanja. Sudionice su bile upoznate i s time koliko će se dugo čuvati audio snimke, a koliko dugo transkripti. Audio snimke čuvane su do završetka transkribiranja, a zatim su uništene. Transkripti će se čuvati sve do završetka pisanja završnog rada.

Sudionice su prije istraživanja potpisale Informirani pristanak za sudjelovanje o istraživanju. U tom dokumentu bili su naglašeni aspekti dobrovoljnosti sudjelovanja i samostalnog odlučivanja o sudjelovanju. Također je naglašeno da sudionice mogu u bilo kojem trenutku prije, tijekom ili nakon intervjuja odustati od sudjelovanja. U slučaju odluke o nesudjelovanju ili o odustanku ne bi uslijedile nikakve posljedice po osobu, što je također bilo naglašeno.

Istraživanje pripada u istraživanja niskog rizika jer nema potencijal uzrokovati štetu sudionicima, što potvrđuje pisana izjava mentorice. Istraživanje je povjerljivo, što znači da je osobnim podacima (npr. ime, prezime i kontakt zatraženi u Informiranom pristanku) sudionica pristup imala samo istraživačica. Tijekom transkribiranja osobni podaci bili su anonimizirani, stoga se podaci prikazani kroz završni rad neće moći povezati s pojedinom sudionicom. Svaka sudionica imala je pravo istaknuti koje teme su joj prihvatljive za odgovaranje, a koje ne, mogla je prekinuti istraživačicu i postaviti dodatna pitanja prije, tijekom i nakon prikupljanja podataka. Sudionice će povratno biti upoznate s rezultatima istraživanja slanjem letka s rezultatima na elektroničke adrese.

4. REZULTATI

4.1. Sociodemografski podaci

U istraživanju je sudjelovalo 10 sudionica. Raspon godina bio je od 24 do 33 godine.

Većina sudionica stekla je srednju stručnu spremu, njih 8. Ostale 2 sudionice imale su visoku stručnu spremu. Većina sudionica živi u gradu od 10000 do 50000 stanovnika, njih 6, a 4 sudionice žive na selu.

Polovica sudionica koje su sudjelovale u istraživanju je zaposleno, njih 5. Nezaposlene su 4 sudionice, a 1 studira. Njih 8 su udane, a 2 sudionice su u izvanbračnoj zajednici. Većina sudionica koje sudjeluju u istraživanju ima po jedno dijete, njih 7, a po dvoje djece imaju 3 sudionice.

4.2. Rezultati istraživanja

4.2.1. Doživljaj dojenja u javnosti dojilja na području Međimurske županije

Tablica 1. prikazuje odgovore na prvo istraživačko pitanje koje je bilo usmjereno na doživljavanje dojenja u javnosti. Kroz tematsku analizu izjava sudionica proizašle su tri teme: osobna percepcija dojenja, osobna percepcija dojenja u javnosti i percepcija drugih o dojenju u javnosti.

Tablica 1. Teme i kodovi koje prikazuju kako dojilje na području Međimurske županije opisuju dojenje u javnosti

TEME	KODOVI
OSOBN PERCEPCIJA DOJENJA	<ul style="list-style-type: none">● Percepcija dojenja kao zadovoljavanja djetetove prirodne potrebe● Percepcija dojenja kao zdravijeg i prirodnijeg načina hranjenja djeteta● Percepcija dojenja kao „nestvarnog“ iskustva● Emocionalno povezivanje djeteta s majkom● Ostvarivanje prvog kontakta s djetetom● Izostanak osude prema majkama koje ne doje
OSOBN PERCEPCIJA DOJENJA U JAVNOSTI	<ul style="list-style-type: none">● Prihvatljivost dojenja u svim situacijama● Podržavanje dojenja u javnosti● Percepcija dojenja u javnosti kao normalnog● Pozitivne emocije kao reakcija na dojenje u javnosti drugih žena● Izostanak nelagode prilikom dojenja u javnosti drugih žena● Percepcija dojenja u javnosti kao neštetnog prema drugim osobama● Preferiranje dojenja kod kuće● Prihvatljivost dojenja pred bliskim ljudima● Prihvatljivost dojenja pred nepoznatim ljudima● Nužnost dojenja u javnosti zbog zadovoljavanja djetetovih potreba● Odluka o dojenju u javnosti ovisna o osobnoj percepciji● Osjećaj nelagode prilikom dojenja u javnosti uzrokovan pogledima drugih● Osjećaj nelagode i srama prilikom dojenja u javnosti drugih žena● Ne podržavanje dojenja u javnosti u trudnoći● Doživljaj sebe kao osobe koja nije za dojenje u javnosti● Izbjegavanje dojenja u javnosti● Ne podržavanje dojenja u blizini drugih ljudi

	<ul style="list-style-type: none"> ● Prihvatljivost dojenja u mirnom i privatnom prostoru
PERCEPCIJA DRUGIH O DOJENJU U JAVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> ● Društvena percepcija dojenja u javnosti kao neprirodnog ● Društvena percepcija dojenja u javnosti kao normalnog ● Veća svijest javnosti ● Društvena percepcija dojenja u javnosti kao neugodnog i nepristojnog

Prva tema „osobna percepcija dojenja“ pokazuje da dio sudionica percipira dojenje kao zadovoljavanje djetetove potrebe (*„Tu stvarno nema niš loše i to je nekaj najljepšega i najpotrebnijega za dete.“*(S3)) i kao zdraviji i prirodniji način prehrane (*„To je najprirodnije i najbolje za dete.“*(S10)), a dio sudionica kao „nestvarno iskustvo“ (*„Dojenje doživljavam kao čarobno iskustvo.“*(S7)) koje je bitno za emocionalno povezivanje s majkom (*„...ali mislim da bi to svima trebal biti prvi izbor jer je to ne samo hrana detetu nego i povezivanje i ljubav.“*(S10)) te ostvarivanje prvog kontakta nakon poroda (*„Tu zapravo ostvariš svoj prvi kontakt z svojim detetom koji bu ti celi život v sjećanju.“*(S10)).

Sudionice u ovom istraživanju također navode da izostaje njihova osuda drugih žena koje ne „izabiru“ dojenje (*„Ne osuđujem niti jednu mamu koja ne izabere dojenje...“*(S10)).

Druga tema, „percepcija dojenja u javnosti“, ukazuje na to da dio sudionica podržava dojenje u javnosti (*„Dojenje u javnosti potpuno podržavam jer je to...“*(S4)) i smatra ga normalnim (*„...skroz normalna stvar, ja također dojim i ne razmišljam što će drugi reći jer moje dijete ne jede samo kad smo doma već i bilo gdje drugdje.“*(S4)), a dio navodi da im je neugodno dojit u javnosti (*„...ne znam jednostavno mi je neugodno dok sam negde sama i prolazi muški i onak me gleda. Jedini muški koji me videl kak dojim je moj zaručnik.“*(S7)).

Sudionice u ovom istraživanju kroz treću temu navode da prihvaćaju svaku situaciju kada je pitanje dojenja u javnosti (*„Okej mi je dojenje u javnosti, velim ak je dete gladno, mislim dok je moj gladan ne biram de bum ga nahranila.“*(S2)) te navode da dojenje u javnosti nije štetno prema okolini (*„Nikome ne smeta, nikoga ne vređa, nikome ne dela nikaj našao. Poznam jako puno ženskih koje dok ideju nekam si zemeju bočicu s formulom i vele no pa kaj ve ga tak nahranim pa bu doma na sisu mislim zakaj mu davati bočicu ako do ve nije bil na bočici.“*(S1)).

Dio sudionica u četvrtoj temi navodi da preferiraju dojenje kod kuće (*„...i ljepše mi je dok sam doma i dok ga mogu na miru podojiti.“*(S2)) i prihvaćaju samo dojenje pred bliskim

ljudima („*Okej je to ako je to obitelj ili partner...*“ (S2)), a dio sudionica navodi da je dojenje u javnosti nužno radi zadovoljavanja djetetovih potreba („*Nemremo si birati ni mjesto ni vrijeme dok bu naše dete gladno. Mi imamo svoje potrebe, tak imaju i oni.*“ (S7)). Neke sudionice spominju da im je ugodnije dojeti u javnosti pred nepoznatim ljudima nego pred bliskim osobama („*Znaš kaj ugodnije mi je čak negde drugde nego pred obitelji, ali meni osobno ne smeta. Naprimjer neznam de smo bili, bili smo čini mi se v KFC-u. Znači ono za stolom, dete mi je gladno, mislim nebrem ga pustiti da mi se plače, a ja jedem.*“ (S3)) te da ne osjećaju nelagodu kada vide da druge žene doje u javnosti („*...opće mi nije neugodno dok vidim da druge žene doje...*“ (S3)).

Sudionice u petoj temi također navode da im se javljaju pozitivne emocije kada vide da druge žene doje u javnosti („*...čak sam i ponosna i sretna dok to vidim jer znam da žene ipak biraju sisu umjesto bočice dok su vani.*“ (S3)), no da je dojenje u javnosti odluka koja ovisi o osobnoj percepciji („*A gle ljudi su svakakvi. Ja mislim da na primjer kak ima nas trudnica i dojilja svakakvih, sa različitim stavovima i o trudnoći i svemu...*“ (S10)). Neke sudionice navode da im je neugodno kada vide da druge žene doje („*Malo mi je neugodno dok vidim da žena doji, al ak je bar malo zakrita onda je okej, ak je ovak baš otkrita nije mi baš ugodno.*“ (S2)) te da ne podržavaju dojenje u blizini drugih ljudi („*Dojenje u blizini drugih ljudi ne preferiram baš...*“ (S10)). Sudionice navode da im je najugodnije dojeti u javnosti u mirnom i privatnom prostoru („*...disi vani di nema ljudi, mir je i tišina i nema nikakvih problema da se osjećam neugodno.*“ (S2)). Dio sudionica navodi da nisu podržavale dojenje u javnosti tijekom trudnoće („*Dok sam bila trudna nisam bila baš za dojenje u javnosti.*“ (S7)), a dio sudionica navodi da izbjegavaju dojenje u javnosti („*Dok sam bila trudna nisam bila baš za dojenje u javnosti.*“ (S7)). Sudionice u ovom istraživanju navode da doživljavaju sebe kao osobu koja nije za dojenje u javnosti („*...ali to nije baš za mene.*“ (S8)).

Dio sudionica u šestoj temi društvene percepcije dojenja u javnosti navodi da društvo percipira dojenje kao normalnu stvar („*Pa ja bi rekla da neki smatraju da je to normalno...*“ (S8)), a dio da društvo percipira dojenje kao neprirodno („*Mislim da je to v našoj okolini nekaj neprirodno...*“ (S9)) i neugodno za javnost („*Nekima je neugodno i nepristojno.*“ (S7)). Dio sudionica smatra da se svijest javnosti o dojenju u javnosti povećala („*...jer se i sve više govori o tome koliko je zdravo i potrebno dojenje.*“ (S6)).

4.2.2. Vlastita iskustva dojenja u javnosti dojilja na području Međimurske županije

Tablica 2. prikazuje odgovore na drugo istraživačko pitanje koje je bilo usmjereno na vlastita iskustva dojenja u javnosti. Kroz tematsku analizu izjava sudionica proizašlo je šest tema: vlastiti načini ostvarenja dojenja u javnosti, vlastita pozitivna iskustva, vlastita negativna iskustva, reakcije partnera na dojenje u javnosti, reakcije obitelji na dojenje u javnosti i prijedlozi za poboljšanje.

Tablica 2. Teme i kategorije koje prikazuju kako dojilje na području Međimurske županije opisuju vlastita iskustva dojenja u javnosti

TEME	KODOVI
VLASTITI NAČINI OSTVARENJA DOJENJA U JAVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> ● Dojenje samo pred osobama ženskog roda ● Ne pridavanje pažnje reakcijama okoline ● Dojenje u javnosti neovisno o uvjetima ● Dojenje na zahtjev prioritet ● Pronalazak rješenja za dojenje u javnosti ● Odgađanje dojenja u „neprikladnim“ situacijama ● Snalaženje s izdojenim mlijekom u neugodnoj situaciji ● Korištenje prostorija za dojenje ● Dojenje na izdvojenom mjestu zbog mira i privatnosti ● Korištenje tkanine za prekrivanje prilikom dojenja u javnosti
VLASTITA POZITIVNA ISKUSTVA	<ul style="list-style-type: none"> ● Pozitivno osobno iskustvo ● Izostanak neugodnih komentara i pogleda ● Prihvatljivost dojenja u javnosti na svim mjestima ● Pomoć i podrška ● Razumijevanje okoline
VLASTITA NEGATIVNA ISKUSTVA	<ul style="list-style-type: none"> ● Neugodne emocije prilikom dojenja u javnosti ● Osjećaj nelagode prilikom dojenja u javnosti ● Osjećaj nelagode prilikom dojenja u javnosti pred osobama muškog roda ● Negativne reakcije drugih osoba ● Neugodni komentari pripadnicama nacionalnih manjina
REAKCIJE PARTNERA NA DOJENJE U JAVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> ● Podrška partnera prilikom dojenja u javnosti ● Partnerov doživljaj dojenja u javnosti kao normalne pojave ● Pomaganje supruga prilikom dojenja u javnosti ● Poticaj partnera na dojenje u javnosti

	<ul style="list-style-type: none"> ● „Povlačenje sa strane“ zbog razotkrivenosti tijela
REAKCIJE OBITELJI NA DOJENJE U JAVNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> ● Podrška obitelji prilikom dojenja u javnosti ● Percepcija članova obitelji o dojenju u javnosti kao normalne pojave ● Spremnost na pomoć članova obitelji ● Osiguravanje mirnog okruženja prilikom dojenja ● Poticaj članova obitelji na dojenje u javnosti
PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE	<ul style="list-style-type: none"> ● Omogućavanje dojenja na svim javnim mjestima ● Dojenje u javnosti bez skrivanja ● Pružanje podrške dojiljama ● Potreba edukacije okoline ● Povećanje broja prostorija za dojenje ● Održavanje adekvatnih uvjeta na javnim mjestima ● Prihvatanje dojenja u javnosti kao prirodne pojave

Prva tema „vlastiti načini ostvarenja dojenja u javnosti“ pokazuje da dio sudionica doji samo pred osobama ženskog roda („*Najugodnije mi je dojiti pred ženskim rodом i to mogu onak i v kafiću na terasi i bilo di drugde di sam u društvu s ženskama...*“ (S7)) i da koriste prostorije za dojenje („*Dobro da imamo prostorije za dojenje i uvijek se možemo snaći. Pokrijemo se i to je to.*“ (S7)), dok drugi dio sudionica navodi da doje u javnosti neovisno o uvjetima („*Nemam nikakve uvjete. Ak je gladan v čekaoni v bolnici ili v parku ili bilo de drugde...*“ (S1)) i da ne pridaju pažnju okolini („*...jer niti ne obraćam pažnju.*“ (S3)).

Sudionice u ovom istraživanju također navode da im je dojenje na zahtjev prioritet („*Dojim odma na zahtjev, zato jer je jako razdražljivi i nemiran čim je gladan i ne uspeva mi baš da ga smirim do doma.*“ (S1)) i da u slučaju potrebe pronalaze brza rješenja kako bi nahranile svoje dijete („*...osmislila bi brzo rješenje di se odvesti ili kam skrenuti da nahranim dijete čim prije...*“ (S5)). Ipak, dio njih navodi da odgađa dojenje ako se nađe u „neprikladnoj“ situaciji, u kojoj se dojenje ne smatra primjerenim („*Odgadam ako sam u neprikladnoj situaciji, dal odjevnoj ili vremenskoj. Na primjer ako sam v crkvi, to mi baš nije ugodno...*“ (S9)) te da sa sobom ponesu izdojeno mlijeko ako se nađu u takvoj situaciji („*...a dete mi je nervozno onda ako pretpostavim da bi moglo doći do komplikacija sa istim, tad se spremim i ponesem izdojeno mlijeko.*“ (S9)).

Sudionice navode da doje u izdvojenim mjestima zbog mira i privatnosti (*„...disi vani di nema ljudi, mir je i tišina i nema nikakvih problema da se osjećam neugodno.“*(S2), a ako već doje u javnosti da koriste tkanine za prekrivanje (*„Onda si zemem ili benkicu ili jaknu kaj mi je pod rukom i nahranim ju.“*(S8)).

Druga tema „vlastita pozitivna iskustva“, ukazuje na to da je većina sudionica doživjela pozitivno iskustva prilikom dojenja u javnosti (*„Osobno iskustvo mi je pozitivno...“*(S10)), bez neugodnih komentara i pogleda (*„Mislim ja stvarno nisam čula da bi mi neko nekaj rekel.“*(S8)). Neke sudionice su istaknule da osjećaju ugodu prilikom dojenja u javnosti na svim mjestima (*„Najneugodnije mislim neznam nigde... al ovak nigde.“*(S1)). Sudionice su u ovom istraživanju istaknule da su imale pomoć i podršku (*„...dal morem tam dojiti i oni morete, sednite se. Još su mi onak donesli stolčeka posebnoga onak nekšega z naslonom lepo se su mi složili.“*(S1)) i razumijevanje okoline (*„...jer većina žena s kojima se družim su već mame i one me razmeju.“*(S7)).

Dio sudionica u trećoj temi vlastitih neugodnih iskustava spominje da su doživjele neugodne emocije prilikom dojenja u javnosti (*„Sakrivanje i strah od prečestih neumjesnih pogleda komentara.“*(S9)) ili nelagodu prilikom dojenja generalno (*„Najneugodnije mi je bilo npr. u kafiću, na kavi, na terasi...“*(S6)) ili pred osobama muškog roda (*„...jer ne znam evo opće objasniti, al muški su gori nego ženske jer budu buljili jer se vidi malo sise, al oni ne razmeju da ti hraniš svoje dete. Jedini koji razmeju su oni koji već imaju svoje dete.“*(S10)). Sudionice također navode da su doživjele negativne reakcije okoline (*„...ajme majko kaj ova dela, dok je nekaj kaj bi trebalo biti baš tak ajme majko je javnosti normalno i super.“*(S7)) te da se neugodni komentari upućuju pripadnicima nacionalnih manjina (*„Uglavnom tu govore za cigane kod nas. Jer ono one hodaju bez grudnjaka i dok ne doje, pa se tak prešetavaju po gradu, misli bilo de da su to baš ljudi dosta komentiraju. Ovak do se pokriju i dok da dete jesti to je okej.“*(S8)).

Kod četvrte teme „reakcije partnera na dojenje u javnosti“ dio sudionica ističe da im je partner podrška (*„Partner je mene uvijek podržavao u svemu tak da z njim nemam problema znam da bu uvijek tu.“*(S2)) te da partner smatra dojenje normalnom pojavom (*„Nikad mi niko nije rekel niš protiv, svi na to gledaju kak najnormalniju stvar.“*(S4)). Također navode da im je partner uvijek na raspolaganju za pomoć (*„Imam jednu situaciju, bila sam s mužem i detetom v šetnji i ona je baš sad htela jesti, nije bilo nikakve klupice ni ničega, a već ima godinu dana i teška je već pa sam ju hodajući dojila, a muž joj je držal noge.“*(S4)) te da nekad i on sam potiče dojenje u javnosti (*„Moja obitelj i partner me čak malo i nagovaraju kaj bi ja više dojila u*

javnosti, ali nije mi jednostavno ugodno, jedino dok stvarno moram.“ (S8)). No, dio sudionica govori da ih partner povlači sa strane zbog razotkrivanja tijela (*„Osobno muž voli dok se nekam moremo pomaknuti da nismo u gužvi jer ni detetu to ne odgovara, ali i zbog razodjevanja“*)(S5)).

Dio sudionica u petoj temi reakcija obitelji na dojenje u javnosti ističe obitelj kao izvor podrške prilikom dojenja u javnosti (*„Reakcija je podrška i od obitelji i od partnera.“*)(S4)). Spominju i da članovi obitelji percipiraju dojenje kao normalnu pojavu (*„Reakcije na dojenje u javnosti supruga i obitelji su bez previše obraćanja pozornosti. Ponašamo se baš kao i kad dijete malo poraste pa mu dajemo jesti žlicom.“* (S9)). Dio sudionica navodi da im je obitelj spremna pomoći (*„Obitelj je uvijek tu dok muža nema. Pomognu kaj god treba, normalno im je to tak da.“*)(S10)) i da im osigurava mirno okruženje za dojenje (*„Muški članovi obitelji (tata, svekar, brat) obično se maknu u drugu prostoriju kako meni nebi bilo neugodno, ali nije to ono jer ih je sram i ne podržavaju nego jer žele da imam neki svoj mir s bebicom makar sam u javnosti.“* (S6)). Štoviše, članovi obitelji ponekad i sami potiču dojenje u javnosti (*„Moja obitelj i partner me čak malo i nagovaraju kaj bi ja više dojila u javnosti, ali nije mi jednostavno ugodno, jedino dok stvarno moram.“* (S8)).

Kod šeste teme „prijedlozi za poboljšanje“ sudionice navode da bi trebalo osigurati više prostorija za dojenje (*„Trebali bi osigurati više takvih mjesta za dojenje pogotovo za one majke kojima je mako više neugodno.“*)(S7)) i da bi trebalo održavati adekvatne uvjete za dojenje na javnim mjestima (*„Uvjeti na javnom mjestu. Toplo mjesto...“*)(S9)). Dio sudionica prepoznaje da bi se okolina trebala educirati (*„Ljudi bi se trebali malo educirati o tome i shvatiti da to nije ništ strašno, ako ima žena koje to bez problema i neugodnosti mogu raditi zakaj ne. Dete ne bira ni mesto ni vreme.“*)(S2)) i pružati više podrške dojiljama za dojenje u javnosti (*„Ženama bi se trebala pružiti podrška v tome i biti im na raspolaganju.“*)(S10)). Dio sudionica izjavilo je da bi se trebalo omogućiti dojenje na svim javnim mjestima (*„Mislim da bi trebali omogućiti da se svugdje bez ikakvog problema i srama može dojeti.“* (S3)) te da bi se trebalo dojeti u javnosti bez sakrivanja (*„Nismo više v prošlom vremenu kaj bi se žene trebale skrivati ili neš.“*)(S3)).

6. RASPRAVA

Ovim je istraživanjem, provedenim na uzorku dojilja na području Međimurske županije, utvrđeno kako dojilje percipiraju dojenje u javnosti i koja su njihova dosadašnja iskustva, odnosno ostvaren je cilj istraživanja te su dobiveni odgovori na postavljena istraživačka pitanja.

Na prvo istraživačko pitanje, kako dojilje opisuju dojenje u javnosti, kao odgovori su dobivene teme o percepciji dojenja sudionica, njihovoj percepciji dojenja u javnosti i percepciji drugih osoba o dojenju u javnosti.

Na drugo istraživačko pitanje, kako dojilje opisuju svoja vlastita iskustva dojenja u javnosti, dobivene su teme koje govore o pozitivnim i negativnim iskustvima dojenja u javnosti sudionica o reakcijama partnera i obitelji na dojenje u javnosti te o njihovim prijedlozima što bi se moglo učiniti kako bi se olakšalo dojenje u javnosti. U nastavku ovog poglavlja rezultati ovog istraživanja usporedit će se s prethodnim istraživanjima o dojenju u javnosti.

Sudionice ovog istraživanja navele su kako okolina percipira dojenje u javnosti kao neugodno i nepristojno, ali ističu da jedan dio okoline percipira dojenje u javnosti kao normalnu stvar. Istraživanje koje su proveli Spurles i Babineau 2010. godine koristeći fokus grupe s 20 žena i 27 muškaraca starih između 18 i 23 godine koji nemaju djecu potvrđuje rezultate ovog istraživanja jer je utvrđeno da su sudionici istraživanja istaknuli da im je dojenje u javnosti normalna pojava jer su odrasli pokraj žena koje su često dojile u javnosti. No i u tom istraživanju sudionici su istaknuli da je dojenje u javnosti na nekim mjestima neugodno i da ne očekuju da će ga vidjeti na primjer u trgovačkim centrima ili restoranima (37).

Osjećaj nelagode i srama prilikom dojenja u javnosti radi pogleda drugih samo su neke od teškoća koje su istaknule sudionice u ovom istraživanju. No navode da se osiguravanjem prostorija za dojenje stvara ljepše okruženje. Isto potvrđuje i istraživanje Grzyb i Wilinska iz 2021. godine, u kojem su dojilje iz Poljske istaknule da izbjegavaju dojenje u javnosti radi osjećaja srama i nelagode zbog pogleda drugih te da bi trebalo postojati više prostorija za dojenje (38).

Neki od prijedloga sudionica ovog istraživanja koji bi mogli potaknuti dojilje na dojenje u javnosti uključuju omogućavanje dojenja na svim javnim mjestima, osiguravanje adekvatnih uvjeta na javnim mjestima kao što su tišina i čistoća te podršku i razumijevanje okoline. I u istraživanju Haucka i suradnika iz 2020. godine, sudionice, dojilje iz Australije, Irske i Švedske također iznose slične prijedloge. Navele su osiguravanje adekvatnih uvjeta, udobne stolice,

podršku i razumijevanje okoline. Također su spomenule kako im pomaže ako vide da druge žene doje u javnosti (14).

Sudionice ovog istraživanja su navele da bi se ugodnije osjećale u prostorijama za dojenje. U nekim trgovačkim centrima već postoje prostorije za dojenje, no otvaranjem i osmišljavanjem više takvih prostorija za dojenje gdje će dojilja imati mir za dojenje u bilo kojem trenutku kada je izvan kuće smanjilo bi se korištenje pripravaka i umjetne hrane, a i bi se povećao broj dojilja koje doje u javnosti (20).

Neke sudionice u ovom istraživanju navode da im je partner podrška kada je u pitanju dojenje u javnosti, no neke navode da ih njihov partner povlači u stranu radi prevelikog razotkrivanja. To potvrđuje istraživanje Bajac iz 2018. godine u kojem je sudjelovalo 1343 roditelja s područja Sjeverne Hrvatske te su istaknule da većinom imaju podršku partnera kada je u pitanju dojenje u javnosti, što im daje osjećaj sigurnosti, no dio sudionica jeavelo kako ne dobivaju potporu partnera (23).

Kako bi se smanjila nelagoda koja se pojavljuje kod dojilja tijekom dojenja u javnosti prvenstveno je potrebna edukacija, što su navele i sudionice ovog istraživanja. Edukacija o dojenju kojom bi se postigla normalizacija dojenja u javnosti trebala bi započeti od najranije dobi, već u vrtiću i školi. Može se pretpostaviti da bi se time promijenio stav o dojenju kod pripadnika budućih generacija. Također je nužno educirati trudnice o pravima koje dojilje imaju vezano uz dojenje na javnim mjestima ali i na radnom mjestu. Potrebno je osigurati podršku ženama koje doje prilikom odluke o dojenju u javnosti, educirati partnere o potrebi podrške kod dojenja općenito i dojenja u javnosti, napraviti letke i korisne članke o dojenju i potrebi za njime.

Rezultati ovog istraživanja dali su vrijedan doprinos temi dojenja u javnosti na području Hrvatske, no postojala su određena ograničenja pri provedbi ovog istraživanja. Iako je ovo uobičajena veličina uzorka u ovakvoj vrsti ispitivanja, temeljem rezultata dobivenih na relativno malom uzorku ciljane populacije, ne možemo generalizirati rezultate, odnosno primijeniti ih na sve dojilje na području Međimurske županije. Ograničenje je i ograničeno geografsko područje na kojem je provedeno istraživanje (samo područje Međimurske županije), što onemogućava primjenu dobivenih rezultata na područje cijele Republike Hrvatske. Nedostatak je bio i to što je istraživačica studentica treće godine preddiplomskog stručnog studija primaljstva, što znači da je kvalitativno istraživanje provodila prvi put i da ima manjak istraživačkog iskustva. Također je ograničenje to što su sudionice bile regrutirane preko obrta

za primaljsku djelatnost što je značilo da su ispitanice imale podršku primalje te posebnu edukaciju o dojenju što je moglo imati utjecaj na njihove stavove i podršku dojenju što ne odražava stavove dojilja koje nisu imale takav oblik podrške.

Iako je provedba istraživanja metodom intervjua pružila jedinstven uvid u individualnu perspektivu pojedinca, ista onemogućava generalizaciju ovih podataka na populaciju dojilja, kako onih u Međimurskoj županiji, tako onih izvan Međimurske županije koje doje u javnosti.

Uz to, u ovom istraživanju su sudjelovale samo žene, a niti jedan muškarac. Zbog toga ovo istraživanje ne uključuje stavove i percepciju muškaraca o dojenju u javnosti. No, budući da je fokus istraživanja bio baš na dojiljama, koje izravno mogu doživljavati posljedice percepcije javnosti o dojenju u javnosti, rezultati su vrlo vrijedni. Također, problem se javio i kod odgovora na određena pitanja kod kojih sudionice nisu bile precizne ili nisu dobro objasnile zbog osjećaja srama ili nelagode da će nešto krivo odgovoriti, što se pokušalo što više izbjeći postavljanjem potpitanja i ohrabrivanjem sudionica. U kvalitativnim istraživanjima ograničenje je mogući utjecaj istraživačke subjektivnosti u interpretaciji podataka, istraživač unosi interpretaciju kako ju on razumije, a ne kako bi ju netko drugi vidio (39). Zbog svega navedenog ne možemo tvrditi da je doživljaj dojenja u javnosti jednak kod svih dojilja u Međimurskoj županiji.

Provedbom istraživanja uvidjelo se da postoje mogućnosti za proširenje istraživanja na temu dojenja u javnosti tako da se provede kvantitativno istraživanje te da se obuhvate stavovi i percepcija zaposlenika uslužnih djelatnosti (npr. konobari u ugostiteljskim objektima, recepcionari u hotelima, prodavačice) i zdravstvenih djelatnika o dojenju u javnosti. Naime, takvim istraživanjem dobio bi se uvid u stavove zaposlenika uslužnih djelatnosti i zdravstvenih djelatnika s obzirom na to da njihovi stavovi i ponašanje mogu utjecati na to hoće li dojiljama biti ugodno prilikom dojenja u javnosti ili im mogu izravno onemogućiti isto prilikom boravka u javnim prostorima.

Među zdravstvenim djelatnicima primalje imaju najvažniju ulogu u osiguravanju promocije dojenja u javnosti. Kompetencije primalja obuhvaćaju edukaciju o dojenju te pomoć i podršku dojiljama, no trebalo bi pojačati opseg i intenzitet edukacije, kao i uključiti partnere i ostatak obitelji dojilje u antenatalnu edukaciju te ih upoznati s prednostima isključivog dojenja i s važnosti podrške prilikom dojenja u javnosti. Također od velike bi važnosti za normalizaciju dojenja u javnosti bilo organiziranje programa za podršku dojenja u javnosti poput medijskih

kampanja i javnih manifestacija organiziranog dojenja na javnom mjestu kojim bi se osvijestila važnost dojenja kao i promoviralo dojenje na javnim mjestima.

7. ZAKLJUČAK

S obzirom na to da u Hrvatskoj ne postoje kvalitativna istraživanja o stavovima dojilja o dojenju u javnosti, ovim istraživanjem se nastojalo istražiti stavove dojilja o dojenju u javnosti i prikazati njihova vlastita iskustva s dojenjem u javnosti.

Istraživanje je pokazalo da većina sudionica opisuje dojenje kao najnormalniju i najprirodniju stvar koja služi zadovoljavanju djetetovih potreba. Također dio sudionica navodi da javnost percipira dojenje u javnosti kao normalnu stvar, a dio sudionica navodi da javnost percipira dojenje u javnosti kao neprirodno.

Istraživanje je također pokazalo da dio sudionica opisuje vlastita iskustva dojenja u javnosti kao pozitivna te da nisu od strane drugih ljudi doživjele neugodne komentare i poglede, no dio sudionica navodi da su vlastita iskustva negativna te su doživjele neugodne komentare i poglede od strane drugih ljudi. Pokazuje i da dio sudionica navodi da su obitelj i partner najveća podrška u dojenju u javnosti no dio ih navodi da ih partner povlači sa strane radi nelagode. Unatoč tome što sve veći broj dojilja doji u javnosti, istraživanje pokazuje da bi se dojilje osjećale ugodnije da se osiguraju mjesta za dojenje u kojima su osigurani adekvatni higijenski uvjeti.

Ovo istraživanje pružilo je uvid u stavove i iskustva dojilja na području Međimurske županije o dojenju u javnosti te se nadamo da će potaknuti daljnja istraživanja na tu temu kao i pridonijeti normalizaciji i popularizaciji dojenja u javnosti.

LITERATURA

1. Hauck YL, Bradfield Z, Kuliukas L. Womens experiances with breastfeeding in public: An integrative review. *Women brith*. 2021;34(3):e217-e227.
2. Krbavčić IP, Vukomanović A. Breastfeeding: Health benefits and dietary recommendations. *Croatian Journal of Food, Technology, Biotechnology and Nutrition*. 2021;1(2):5-6.
3. Ackmer B. Infant feeding. U: MacDonald T, Johnson G, ur. *Mayes Midwifery*. Amsterdam: Elsevier; 2017. str. 615-635.
4. Podgorelec V, Brajnović Zaputović S, Kiralj R. Breast milk is the ideal food for newborns and infants. *Sestrin Glas J*. 2016;21(1):33–40.
5. Eidelman AI, Schanler RJ, Johnston M, Landers S, Noble L, Szcus K, et al. Breastfeeding and the Use of Human Milk. *Pediatrics*. 2012;129(3):827.
6. Clark SGJ, Bungum TJ. The Benefits of breastfeeding: An Introduction for Health Educators. *Californian Journal of Health Promotion*. 2003;1(3):158-159.
7. Hay G, Baerug AB. The benefits of exclusive breastfeeding up to six months. *Tidsskr Nor Laegeforen*. 2019;139(9):1-2.
8. Anatolitou F. Human milk benefits and breastfeeding. *Journal of Pediatric and Neonatal Individualized Medicine*. 2012;1(1):11-14.
9. UNICEF. Breastfeeding: A mother's gift for every child - UNICEF DATA [Internet]. Unicef. 2018. [pristupljeno 05.12.2022.] Dostupno na <https://data.unicef.org/resources/breastfeeding-a-mothers-gift-for-every-child/>
10. Motee A, Jeewon R. Importance of Exclusive Breastfeeding and Complementary Feeding among Infants. *Current Research in Nutrition and Food Science*. 2014;2(2):64.
11. Del Ciampo LA, Del Ciampo IRL. Breastfeeding and the Benefits of Lactation for Women's Health. *Revista brasileira de ginecologia e obstetrícia*. 2018;40(6):355-357.
12. Brahm P, Valdes V. Benefits of breastfeeding and risks associated with not breastfeeding. *Revista chilena de Pediatría*. 2017;88(1):18-19.
13. Iacovidou N. Breastfeeding in Public: A Global Review of Different Attitudes towards It. *J Pediatr Neonatal Care*. 2014;1(6):1-4.
14. Hauck YL, Kuliukas L, Gallagher L, Brady V, Dykes C, Rubertsson C. Helpful and challenging aspects of breastfeeding in public for women living in Australia, Ireland and Sweden: A cross-sectional study. *Int Breastfeed J*. 2020;15(1):1–14.
15. Amir LH. Breastfeeding in public: „You can do it?“. *International Breastfeeding Journal*.

- 2014;187(9):1-2.
16. Sheehan A, Gribble K, Schmied V. It's okay to breastfeed in public but... Int Breastfeed J. 2019;14(1):1–11.
 17. Brown A. Breastfeeding Uncovered: Who really decides how we feed our babies?. 2nd ed. London: Pinter & Martin; 2016. str.23.
 18. Grad Zagreb. Iimate pravo dojiti svoje dijete. Bilo kada. Bilo gdje. U Zagrebu, dojenje je zakon! [Internet]. Zagreb: Grad Zagreb; 2020. Dostupno na: <https://www.zagreb.hr/imate-pravo-dojiti-svoje-dijete-bilo-kada-bilo-gdj/161792>
 19. Doshier M. The Effects of Breastfeeding and Breastfeeding in Public: Looking at Nursing Nooks [senior project]. [California]: Psychology and Child Development Department College of Liberal Arts; 2015.40 str.
 20. Mc Kenzie SA, Rasmussen KM, Garner CD. Experiences and Perspectives about Breastfeeding in "Public": A Qualitative Exploration Among Normal-Weight and Obese Mothers. J Hum Lact. 2018;34(4):760-767.
 21. Vuk T. Percepcija populacije o dojenju u javnosti [završni rad]. [Varaždin]: Sveučilište Sjever; 2019. 37 str.
 22. Barberić M. Stavovi opće populacije o dojenju u javnosti [završni rad]. [Varaždin]: Sveučilište Sjever; 2022. 36 str.
 23. Bajac A. Stavovi majki o dojenju u javnosti [završni rad]. [Varaždin]: Sveučilište Sjever; 2018. 35 str.
 24. Čatipović M., Štefančić Lipak K., Žulec M, Puharić Z. Namjere, stavovi i znanje o dojenju uzoraka studenata Veleučilišta u Bjelovaru smjer sestriinstvo. Paediatrica Croatica. 2021;65(2):79-80.
 25. Botica S. Stavovi stanovnika Zadarske županije o dojenju u javnosti [završni rad]. [Rijeka]: Fakultet zdravstvenih studija; 2022.
 26. Međimurska županija – Službene stranice. [Internet]. 2022 [pristupljeno 05.12.2022]. Dostupno na: <https://medjimurska-zupanija.hr/opci-podaci-mz/>
 27. Župan.hr. Međimurska županija u 2021. imala najmanji minus prirodnog prirasta, ali i najbolju stopu nataliteta [Internet]. 2022 [pristupljeno 26.08.2022.]. Dostupno na: <https://zupan.hr/aktualno/medjimurska-zupanija-u-2021-imala-najmanji-minus-prirodnog-prirasta-ali-i-najbolju-stopu-nataliteta/>
 28. Međimurska županija. U središtu Čakovca ukazano na višestruku korist dojenja [Internet]. 2019 [pristupljeno 26.08.2022]. Dostupno na: <https://medjimurska-zupanija.hr/2019/10/04/u-sredistu-cakovca-ukazano-na-visestruku-korist-dojenja/>

29. Radio 1. U Čakovcu obilježen Nacionalni tjedan dojenja [Internet]. 2022 [pristupljeno 10.11.2022]. Dostupno na: <https://radio1.hr/u-cakovcu-obiljezen-nacionalni-tjedan-dojenja/>
30. Žulec M, Puharić Z, Zovko A. Utjecaj pripreme za porođaj na duljinu dojenja Influence of preparation for the childbirth to the length of breastfeeding. *Sestrinski glasnik* [Internet]. 2014 [pristupljeno 26.08.2022.];19(3):205-210. Dostupno na : <https://doi.org/10.11608/sgnj.2014.19.043>
31. Busetto L, Wick W., Gumbinger C. How to use and assess qualitative research methods. *Neurological Research and Practice*. 2020;2(14):1-2.
32. Miles M, Huberman M. *Qualitative Data Analysis*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage publications;1994. 337 str.
33. Taber, K. *Classroom-based Research and Evidence-based Practice: An introduction*. 2nd. ed. London: Educational Research Methods; 2013. 368 str.
34. Barić Žentil Ž. *Primjena intervjua kao istraživačke metode u knjižničarstvu* [diplomski rad]. [Zadar]: Sveučilište u Zadru; 2016. 97 str.
35. Slišković A. *Kvalitativne istraživačke metode u psihologiji* [Nastavni materijali na Internetu]. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za psihologiju; 2017. Dostupno na: <https://psihologija.unizd.hr/Portals/12/pdf/Nastava/KIMP.pdf>
36. Bognar L. *Kvalitativni pristup istraživanju odgojno-obrazovnog procesa* [Nastavni materijali na Internetu]. Osijek: Pedagoški fakultet Osijek; 2016. Dostupno na: https://ladislav-bognar.net/sites/default/files/Istra%C5%BEivanje%20odg-obr_procesa.pdf
37. Spurles PK, Babineau J. A Qualitative Study of Attitudes Toward Public Breastfeeding Among Young Canadian Men and Women. *Journal of Human Lactation*. 2010;27(2): 135-137.
38. Gryzb J, Gryzb L, Wilinska M. Perception and Practice of Breastfeeding in Public in Poland. *Journal of Mother and Child*. 2020;25(4):279-280.
39. Čorkalo D. Etički izazovi kvalitativnih istraživanja u zajednici: od planiranja do istraživačkog izvještaja. 2013;21(3):394-395

PRIVITCI

Privitak 1. – Vodič za intervju

Percepcija dojenja u javnosti

Kako Vi doživljavate dojenje?

Što mislite o dojenju u blizini drugih ljudi (obiteljskih prijatelja, u ordinaciji, u čekaonici)?

Što biste rekli, kako javnost doživljava dojenje u javnosti?

Kako bi dojenje na javnim mjestima trebalo biti regulirano? Objasnite zašto.

Vlastita iskustva s dojenjem u javnosti

Kakva su Vaša osobna iskustva s dojenjem u javnosti?

Gdje Vam je najugodnije, a gdje najneugodnije dojeti u javnosti? Objasnite.

Kakvi uvjeti bi bili najbolji za Vas kad se radi o dojenju na javnim mjestima?

Dojite li odmah na zahtjev djeteta ili odgađate dojenje kada ste izvan kuće, što radite u toj situaciji?

Reakcije okoline

Kakve su reakcije Vašeg partnera članova obitelji kada je u pitanju dojenje u javnosti?

Na koji način pokazuju svoj stav o tome?

Kakve su reakcije okoline? Kakva su Vam dosadašnja iskustva?

Zaključno pitanje

Ima li još nešto što biste htjeli podijeliti sa mnom, a da Vas to nisam pitala?

Privitak 2. – Obavijest za sudionike i Informirani pristanak

POZIV NA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU U SKLOPU ZAVRŠNOG RADA

Poštovane,

Ja sam Heda Cerovčec, studentica treće godine preddiplomskog stručnog studija primaljstva u Rijeci. Pozivam Vas da sudjelujete u kvalitativnom istraživanju u sklopu završnog rada na temu „Doživljaj dojilja o dojenju u javnosti na području Međimurske županije“. U okviru istraživanja fokusiram se na doživljaj dojenja u javnosti. Zanima me kako dojilje doživljavaju dojenje u javnosti te kako ih okolina gleda. Tražim osobe koje doje.

Željela bih od Vas saznati kakva su Vaša iskustva i mišljenja o dojenju u javnosti.

Ova obavijest će Vam pružiti podatke kako biste mogli odlučiti želite li sudjelovati u ovom znanstvenom istraživanju. Zato Vas molim da je pažljivo pročitate. Za sva pitanja ili nedoumice slobodno mi se obratite.

Molim Vas da razmislite o sudjelovanju u ovom istraživanju te da mi se javite **u roku od 7 dana** od dana kada ste zaprimili ovu obavijest, ukoliko se odlučite sudjelovati. Tijekom tog razdoblja ako želite sudjelovati, možete postaviti pitanja vezana uz istraživanje. Nakon 7 dana, ako se odlučite sudjelovati, molim Vas da pročitate i potpišete obrazac za informirani pristanak (primjer se može naći u nastavku ovog dokumenta) u tiskanom (u dva primjerka) ili električnom obliku – jedan primjerak morate zadržati Vi, a jedan ja. Obrazci za pristanak biti će stavljeni na sigurno mjesto.

Istraživanje će biti provedeno **uživo, u prostorijama obrta „Primalja Nina“, u vrijeme koje Vama odgovara**. Predviđeno prosječno trajanje intervjua je oko sat vremena. Moći ćete u bilo kojem trenutku zastati, postaviti pitanja ili prekinuti intervju.

1. VAŠA ULOGA KAO SUDIONIKA U OVOM ISTRAŽIVANJU

Sudjelovanjem u ovom istraživanju doprinijet ćete saznanjima o doživljaju dojilja o dojenju u javnosti – kakva su Vaša iskustva i s kakvim se preprekama susrećete Vi i druge dojilje. Bitna je Vaša perspektiva.

2. MORA LI SE SUDJELOVATI?

Vaše sudjelovanje u ovom istraživanju je **dobrovoljno**, nema nikakve prisile, moguće je odustajanje od intervjua u bilo kojem trenutku, bez navođenja razloga i bez ikakvih posljedica. Svoj pristanak na sudjelovanje dajete potpisivanjem posljednje stranice ovog obrasca (u dva primjerka). Ako u bilo kojem trenutku odlučite prekinuti sudjelovanje, molimo Vas da o tome obavijestite istraživačicu. Odustanak je moguć i nakon završetka intervjua, a sve do završetka postupka transkribiranja (izrada zapisa intervjua prikupljenih podataka) prikupljenih podataka. Neće uslijediti nikakve posljedice po Vaš privatni ili poslovni život ako odlučite ne sudjelovati u istraživanju, ako se povučete tijekom provođenja intervjua ili povučete pristanak naknadno.

3. POVJERLJIVOST

Tijekom provođenja istraživanja i prezentiranja rezultata poštivat će se Etički kodeks Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju i Etički kodeks nastavnika, suradnika i znanstvenika Fakulteta zdravstvenih studija sveučilišta u Rijeci. Strogo će se poštivati zahtjevi Europske opće uredbe o zaštiti podataka (2016/679) te Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/2018). Sačuvat će se samo audio snimka, koja će se čuvati na serveru. Pristup podacima sudionika (npr. u informiranom pristanku) imat će samo istraživačica. Transkripti i snimke bit će pohranjeni u elektroničkom obliku na sigurnom mjestu, dostupnom samo istraživačici te zaštićeni lozinkom.

Vaši podaci bit će anonimizirani, što znači da će Vam se dodijeliti slučajno izabran kodni broj (npr. S01) koji će se koristiti u svim pohranjenim zapisima podataka i uklonit će se sva osobna imena, mjesta i slično po čemu biste mogli biti identificirani. Prikupljeni podaci analizirat će se grupno, tako da se neće moći povezati sa Vama. Svi rezultati koji nisu potrebni za izradu završnog rada bit će izbrisani iz intervjua i neće se koristiti. Bit će Vam omogućeno vidjeti rezultate.

4. ZA ŠTO ĆE SE KORISTITI PODACI DOBIVENI U OVOM ZNANSTVENOM ISTRAŽIVANJU?

Podaci iz ovog znanstvenog istraživanja koristit će se za izradu završnog rada i potencijalno u znanstvenim radovima.

5. KOGA KONTAKTIRATI ZA DALJNJE OBAVIJESTI

Osobe koje odluče da žele sudjelovati direktno se javljaju meni na e-mail adresu ili broj telefona: Heda Cerovec, e-mail: hcerovec@uniri.hr ; broj mob.: +385 (0)91 9299 093.

6. O PISMENOJ SUGLASNOSTI ZA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU

Na sljedećoj stranici nalazi se obrazac koji ćete potpisati ako želite sudjelovati u istraživanju. Originalni primjerak obrasca Informiranog pristanka na sudjelovanje u istraživanju zadržat će se i čuvati kod istraživačice.